קמג: מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

אם הביא דיעבד אין לכתחלה לא. תימה לר"י דמאי קשיא ליה וכי אין פשוט לו בחומר נכסי לשני בני אדם שיהיו שויס ואפי' הכי במנהה לכתחלה לא וא"כ ע"כ משום דלקרבן גדול קא מכוון ואור"י דהכי פריך דהא סברא היא שלא מטול משמו אלא כאחד מן הבנים ואפ"ה קאמר רב יוסף דטוטלת מחצה ח"כ ה"נ אע"פ שמסברא יש לנו לומר דלקרבן גדול קא מכוון לא היה לנו לגלגל אמר הסברא: **תא** שמע ובני דן חושים. וא"ת דכיון דקרו אינשי לברא בני א"כ למה הוצרך לומר נכסיי לבניי פשיטא שהוא לנו וי"ל דאלטריך שאם מצא דייתיקי או מתנה שלא יהיה בה כלום: **שהיו** לו בנים בחושים של קנה. ואע"פ שכשירד למצרים עדיין לא היו לו בנים כל כך מ"מ נקרא כן על שם העתיד כדדרש אשר שם שמות אל מקרי שמות אלא שמות (ברכות דף ז):

והשביחו גדולים השבח לאמצע.

פירש ר"ש ה"ה גדולים וגדולים אלא אורחא דמילתא נקט ולא דמי ליורד לתוך שדה של חבירו ונטעה שלא ברשות (ד) [אז] לשותף שהוא כיורד ברשות דשותף אינו מומל טרחו לחברו אבל אחין ממלי אהדדי: **ואם** אמר ראו מה שהניח בו'. פירש רבינו שמואל ולו מה הנים לנו אחינו ומזומנים אנו לחלוק ומה שנשבית נשבית מחלקנו משמע שרולה לומר שאינו משבית אלא מחלקו המגיעו ואין לו אלא שבח המגיע לחלקו ואין נראה מדאמר רב ספרא שבח אבוה זוזי שקלינהו לבולהו ועוד אם לא לקח אלא המגיע לחלקו מה היה יכול לתבעו הא אמר באחיהו שלך (ב"מ דף סט. וסס) דזוזי דמאן דפליגי דמי ועוד כשיחלקו אם מגיע חלק האחד לחלקו אם כן נמצא שלא היה השבח שלו על כן נראה לר"י כפירוש ריב"ם דשבח שהשבית מכל הנכסים הוי שלו ולא דמי ליורד לתוך שדה של אחיו שלא ברשות שאין לו אלא שכר טרחו עם היליאה אז [שותף דהוי כיורד ברשות ונוטל כחרים היינו משום] דיכולים להרוים זה כמו זה ולא מחלי אבל הכא אם הגדולים לא ירוים (ה) הקטנים לא ירוים בהם וכן צריך לומר באחי דרב ספרא דקטנים היו ולא היו יכולין להרוים ולהכי כיון דגברא רבה הוא ולא שבק גירסי' וטרח לאחריני אע"פ שלא אמר ראו כאילו אמר ראו ומחלי ליה הקטנים והא דאמר ברים אלו מליאות (שם דף כב:) גבי תמרי דזיקא דיתמי לאו בני מחילה נינהו הכא לאין מפסידין ולא לא כידם הרוח מחלי שפיר: (ו) **בתוספתא** גרסינן **אם אמרו יתומים** [בפני ב"ד] **ראו מה שהניח בו'.** ולא ידע ר"י אמאי נקט בני בנים בפני ב"ד אי משום דגלי אדעתיה דלא מחל להם אפי' בפני עדים ומי גלי דעתיה ושמא להכי צריך בפני ב"ד כדי שיתעצלו בדבר לתקן להם שיטורית בשכילם ומדלא תקנו להם ודאי לא מצאו להם תקנה לחלק ומחלו הכל וכ' ספרא נמי ידוע היה לב"ד אף על פי שלא אמר ומיהו רשב"ם פי' דה"ה בפני עדים:

השביחו לעצמן. ואע"ג דבהמפקיד (שם דף מ. וסס) בעובדא דמרי בר איסק אמרינן דכיון דשלא ברשות נמח דהא אין מורידין קרוב לנכסי קטן הנכח לאמצע הכא אית לן למימר הכי דהתם איכא למימח שמא יחזיק הקרוב בנכסי קטן שאינו כאן אבל הכא ליכא למימח שהקטנים עם הגדולים ביחד אין יכולין להחזיק זה על זה: **לא** שנו אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים. פירש בקונטרס שלא טרחו ולא הוליאו משלהם כלום אלא מנכסי אביהם שברו פועלים ומחמת עצמם היינו שברו פועלים משלהם משמע שרלה לומר דטעמא דכיון דשברו משל אביהם הוי לאמצע דאי

אם הביא חמשים בכלי אחד וחמשים בכלי אחד יצא אם הביא אין לכתחלה לא ואי סלקא דעתך כל כי האי גוונא פלגא ופלגא הוא אפילו לכתחלה נמי הכי השתא התם אגן סהדי דהאי גברא מעיקרא לקרבן גדול קא מכוון והאי דקאמר בשני כלים דידע דלא אפשר לאתויי בכלי אחד כמה דאפשר לאיתויי מייתינן (ו) והלכתא כוותיה דרב יוסף בשדה ענין ומחצה ההוא דשדר פיסקי דשיראי לביתיה אמר רבי אמי (א) הראויין לבנים לבנים ראויין לבנות לבנות ולא אמרן אלא דלית ליה כלתא אבל אית ליה כלתא (ב) לכלתיה שדר ואי בנתיה לא נסיבן (ג) לא שבק בנתיה ומשדר לכלתיה ההוא דאמר להו נכסיי לבניי (ד) הוה ליה ברא וברתא מי (ה) קרו אינשי לברא בניי (ו) (ולסלוקי לברתא מעישור קאתי) או דלמא לא קרו אינשי לברא בניי ולמושכה לברתא במתנה קאתי אמר אביי (ז) ת"ש (ח) ובני דן חושים א"ל רבא דלמא כדתנא דבי חזקיה שהיו מרובין כחושים של קנה אלא אמר רבא (ט) ובני פלוא אליאב רב יוסף אמר (י) ובני איתן עזריה ההוא דאמר להו נכסאי לבנאי הוה ליה ברא וברא ברא קרו אינשי לברא ברא או לא רב חביבא אמר קרו אינשי לברא ברא מר בר רב אשי אמר (יא) לא קרו אינשי לברא ברא ברא תניא כוותיה דמר בר רב אשי (יב) המודר הנאה מבנים מותר בבני בנים:

מתני' (יג) הניח בנים גדולים וקטנים השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע אם אמרו ראו מה שהניח אבא הרי אנו עושין ואוכלים השביחו לעצמן (יד) וכן האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע אם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הרי אני עושה ואוכלת השביחה לעצמה: **גמ'** אמר רב חביבא בריה דרב יוסף בריה דרבא משמיה דרבא (יא) לא שנו אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים אבל שבחו נכסים מחמת עצמן השביחו לעצמן איני והא אמר ר' חנינא אפילו לא הניח להם אביהם אלא

אודייני

הרי זה שפירש מאה עשרון בשני כלים כגון זה שאמר לך ולבניך ולא קחני חמשים בכלי (ו) וחמשים בכלי דיעבד אבל לכתחלה לא אלא מביא ששים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד וקשיא לרב יוסף דאמר מתנה: **הפס אבן סהדי דלקרבן גדול קא מכוון.** לאתויי בכלי אחד והאי דקאמר שני כלים ולא קאמר מאה עשרון להביא בכלי אחד משום דידע דלא אפשר לאתויי בכלי אחד יותר מששים עשרון דתנן בפרק המנחות והנסכים (מנחות דף קג:) מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון ומביא בכלי אחד ואם אמר הרי עלי ס"ל מביא ס' בכלי אחד ואחד בכלי אחד שכן הלבונה מביאין ביום טוב הראשון של חג שאל להיות בשבת ששים ואחד ליו לימיד שיהא פחות מן הלבונה אחד מ"ר שמעון והלא אלו לכבשים ואלו לפרים ואינן נבלגין זה עם זה אלא עד ששים יכולין לבלול כו': **והלכפא כוותיה דרב יוסף בשדה כו'.** משום דבכולי גמרא רבה ורב יוסף הלכתא כרבה (ד) אלימרך למימר דהלכתא כרב יוסף בהני תלת: **בשדה.** בפרק השותפין (לעיל דף יב:) גבי ההוא גברא דזבן חרעא אמגרא דבי נשא ותלת מילי קאמר רב יוסף התם: **ענין.** בפרק יש נוחלין (ה) קנין אימתי מוחז רב יוסף אמר כל זמן שעסוקים בחותו ענין. ואית דגרס קנין: **ומחלה.** היינו הך דת"ר יוסף קנאי פלגא: **פיסקי דשיראי.** מחיכות מעיל ומסס אלא לחלק לבני ביתו: **הראוין לבנים.** מלבושי זכר: **לכלתיה שדר.** ולא לבנותיו ודוקא דאינסיבא בנתיה שאינה מוטלת עליו. (ו) ירושלמי בפ' שני דייני גזירות (ו) מי ששלח למדינת הים ואמר יתנו אלו לבניו בנותיו בכלל ואם בשעת מיתה אמר אלו לבניי אין הבנות בכלל: **הרוא דאמר להו.** בשעת מיתה: **נכסיי לבניי.** ולא היה לו אלא בן אחד זכר וגם בנות היו לו ובעי גמרא מי קרו אינשי לברא יחידאה בניי לשון רבים וא"כ כל נכסיו נתן לבנו ואין הבנות בכלל או לא ויחלקו הבנות עמו: **ובני דן חושים.** אלמא בן אחד קרי לשון רבים: **לחושים של קנה.** שגדלים הרבה ביחד בלשו"ז טרוק"ש. אי נמי עלי קנים או קשרי הקנים קרוין בן: **וכר ברא.** בן של אותו בן או של אחר שמת: **מי קרו אינשי לכר ברא ברא.** ולפיכך אמר נכסי לבניי לשון רבים ויחלקו ביניהם או לא קרו ליה ברא והאי דקאמר לשון רבים היינו כדאמרן לעיל ובני פלוא אליאב: **מוסר בבני בנים.** אבל לענין פריה ורביה משיני כבנים בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סב:):

מתני' השביחו הגדולים את הנכסים. פתס בעודן בתפוסת הבית: **השביחו לאמצע.** ויטלו קטנים כגדולים וכדמפרש בגמרא ששבחו הנכסים ממחת נכסים: **ואם אמרו.** גדולים לקטנים בפני עדים או אמרו לבית דין או בלבור ראו מה שהניח לנו אבא ומזומנים אנו לחלוק ומה שנשבית נשבית מחלקנו וא"ל לחלוק אז השביחו לעצמן: **וכן האשה.** שמת בעלה. וכגמרא (קמד.) מוקי לה באשה יורשת: **ואם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הריני עושה ואוכלת** (ו) **השביחה לעצמה.** והוא דלא שקלה מזוני דלא שקלה מזוני לא תתן אלמנה מזונות מנכסי יתומין ומעשה ידיה שלהן (כתובות דף נה:): **גמ' לא שנו.** דהשביחו לאמצע: **אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים.** לא טרחו ולא הוליאו משלהם כלום אלא מנכסי אביהם שברו פועלים והשביחו הנכסים: **מחמת עצמן.** שחפרו ונטעו ושברו משלהם ולא משל אביהם אז השבח לעצמן: אודייני

עין משפט נר מצוה

כמ א מרי פ"ו מהלכות זכיה ומתנה הל' יד סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סר רמז סעיף ה:
ל ב ג מרי' שם טוש"ע שם סעיף ב:
לא ד ה ו מרי' שם סי"ח הלכה ח סמג שם טוש"ע שם סעיף ג:
לב ז מרי' פ"ט מהלכות מלוה ולוה הל' יא סמג לאוין רמב ריטב"ם יו"ד סי רז סעיף מו:
לג ח ט י מרי' פ"ט מהל' נחלות הל' ג ג ופיין בהשגות ומ"מ סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סר רמז סעיף ה:

רבינו גרשום

לוג אחד בס' עשרון נבללין בס"א אין נבללין: לכתחלה לא יצא. והא הכא כיון דאמר הרי עלי מנחה להביא בשני כלים ומשמע דכולן אין מחויבין בכלי אחד ויתן חצויין בכלי אחד וחצויין בכלי אחר ואפ"ה לא יצא לכתחלה אלא א"כ הביא ס' בכלי אחד הכא נמי להיכא דאמר סתם נכסיי לך ולבניך אמאי תטול שלנא ותיובתא דרב יוסף: הבי השתא התם. כיון דאמר הרי עלי מנחה עשרון להביא בשני כלים משום קרבן גדול איכוין ואילו אפשר להביא כולן בכלי שרת אחת כך היתה רצונו והאי דקאמר בשני כלים כו'. בשדה. דאמר מעלינן ליה כנכסי דבי מרינן: ענין. דאמר מענין לענין (ו) ומחצה הכא. דשדר פסקי שיראין לביתיה. חחיכות של מעיל לאנשי ביתו ולא היה לו אשה. מה שיש בהם הראוי לבנים לבנים כו': לכלתיה שדר. שמכבד אדם כלתו משום חביבות בנו: לברא יחידא בניי א' לא. אי דלמא לתרויהון בשוה: ובני דן חושים. דאפי' לחד ברא קרי בניי; שהיו מרובים כחושים של קנה. כלומר רוב בנים היו לו כאותן שרשושין של קנים שיש בקנים שהן ארוכות. ואית דאמרי כחושים של קנים בעלים של קנה שהן קליפות הרבה זו ע"ג זו: מותר בבני בנים. דלא נקראו בני בנים בנים: **שים** הנית בנים גדולים וקטנים. והניח להם נכסים: השביחו גדולי' את הנכסי'. שלקחו מתפוסת הבית שמן הנכסים עצמן השביחו האחרים השבח לאמצע הוא שעדיין לא חלקו את נכסיהן. אבל אם אמרו הגדולים לקטנים שהודיעום ואמרו ראו מה שהניח לנו אבא הרי אנו עושין ומשביחין לעצמנו ואוכלין השבח לעצמן: לא שנו. דהשביחו לאמצע: אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים. שנמלא מתפוסת הבית ושברו פרעלין להשביחן אבל שבחו מחמת עצמם שהם שבחו וחפרו משלהן אין השבח לאמצע אלא לעצמן: איני. דאם השביח מחמת עצמן אין השכר לאמצע: והאמר ר' חנינא אפי' לא הניח להן אביהן אלא

ה) ל"ל אסמיקין מאחר אמן לעיל דף קד.

מסורת הש"ס

ה) לעיל דף קד:. ב) רש"ל מ"ג, ג) נכת מלינת לגי:, ד) [ניתן עד:]. ה) [לעיל קד:]. ו) [כתובות פ"ג פוס"ל]. ז) רש"ל.

תורה אור השלם

1 ובני דן חושים:
בראשית מו כג
2 ובני פלוא אליאב:
במדבר כו ח
3 ובני איתן עזריה:
דברי הימים א ב ח

גליון הש"ס

גמ' א הוא ל' ברא וברתא. עי' בתשובות כ"י בדיני כתובה סי' ל':

הגהות הב"ח

(א) המומר וכו' בכלי אחד וחמשים בכלי אחד אלא אלא דעגר: (ב) ד"ה לכלתיה וכו' ויטלמ"ל. ג"כ גם כו"ר"ף כמ"ש: (ג) ד"ה ולא אמרה וכו' הבשיחה לעצמה. ג"כ רש"ס ז"ל לשיטתו אזיל שפיכם בגמ' דאשה יורשת כגון שנשאת לאוגן כו' דלפי זה הא דתנן אם אמרה ראו כו' לאו בשאה יורשת קמ"ל אלא מילתא באתי נשאה היא והכי פירוש אלמנה שאמרה בב"ד ראו כו' ומ"מ בהגת לה נכסים מוטעים ואמרה ראו מה שהניח לי בעלי כו' אפי' הבשיחה אלא בכר הבשיחה לעצמה ומ"מ דוקא אלא שקלה מזוני כו' אבל בשאה יורשת ואלו בשפירשה הבשיחה לעצמה אמ"ס שאינה מתפוסת הבית ומה שלא פי' רש"ס דהן בנה מ"מ נמי בשאה יורשת היינו מפוס דמי ראו מה שהניח לי אבא בעלי ומה שהקנו לי דתים: ד"ה והבשיחו וכו' שלא כרשות ולא לשותף: (ה) ד"ה ואם וכו' הקטנים לא ירוים. נ"ב עיין בתפ"ר שנתן עמם גם לגדולים ואגדולים: (ו) ד"ה בתוספתא ר"ח גרסינן אם אמרו בפני ב"ד ראו מה שהניח לי בעלי מה שהניח לי בעלי ומה לעשות: (ז) ד"ה ולא אמרה אלא אלא אלא